

MEMO

Aan : NVvR
Van : Van Oort & Van Oort
Betreft : Begroting Veiligheid & Justitie en Raad voor de Rechtspraak 2018
Datum : 19 september 2017

Aanleiding

- Op 19 september 2017 heeft het demissionaire kabinet-Rutte II de begroting 2018 ingediend bij de Tweede Kamer.
- Deze notitie bevat een scan van de Veiligheid en Justitie en Raad voor de Rechtspraak begroting 2018.

Verdere procedure

- De plenaire Tweede Kamerbehandeling van deze begroting vindt plaats op 28, 29 of 30 november 2017. Daaraan voorafgaand is er een schriftelijke vragenronde over de begroting.
- Op 5-7 december stemt de Tweede Kamer over het begrotingswetsvoorstel en de hierop ingediende amendementen (wijzigingsvoorstellen).
- Afhankelijk van het verloop en de uitkomsten van de kabinetsformatie is het mogelijk dat er de komende maanden nog wijzigingen worden aangebracht in de begroting en/of de planning van de begrotingsbehandeling.

Onderstaande toelichting bevat een selectie van relevante passages die zijn overgenomen uit de V&J-begroting

Toelichting: Selectie relevante passages begroting Veiligheid & Justitie 2018

Beleidsprioriteiten

- Behalve aan een veiliger Nederland, blijft VenJ ook in 2018 verder werken aan versterking van de rechtsstaat. Een belangrijk onderdeel is de moderniseringsoperatie die de rechtspraak uitvoert – waarbij snelheid, toegankelijkheid, eenvoud en kwaliteit centraal staan. Ook de totstandkoming van een eigentijds en toegankelijk Wetboek van Strafvordering, dat beter aansluit bij de moderne, digitale samenleving vordert gestaag .

Een goed functionerende rechtsstaat

- Recht is meer dan goede wetgeving. In een democratische rechtsstaat is een goed werkende juridische infrastructuur een onontbeerlijk fundament. In een samenleving die sneller wordt en waarbij de ervaringen van burgers in andere domeinen hun verwachtingen van de overheid opschroeven, past daarbij permanente ontwikkeling; de rechtsstaat is nimmer af.
- Rechtspraak neemt hierbinnen een centrale plaats in. Onafhankelijke rechtspraak is één van de constitutionele waarden van de democratie, die bijdraagt aan de instandhouding van de rechtsstaat en het vertrouwen van de burger in het recht.
- Een belangrijk onderdeel is de moderniseringsoperatie die de rechtspraak uitvoert – waarbij snelheid, toegankelijkheid, begrijpelijkheid en kwaliteit centraal staan. Digitalisering draagt daar aan bij. Digitale procesvoering krijgt in alle rechtsgebieden vorm.
- Voor het civiele recht en het bestuursrecht is in 2017 de eerste fase van de KEI-wetgeving in werking getreden. Die gefaseerde inwerkingtreding krijgt in 2018 en volgende jaren verder zijn beslag. Burgers kunnen dan op elk gewenst moment digitaal een rechtszaak starten, stukken indienen of de stand van zaken raadplegen.
- De kwaliteit van de rechtspraak wordt geborgd door de invoering van professionele standaarden, waarmee vorig jaar een begin is gemaakt. Het gaat daarbij om inhoudelijke normen voor de vak-uitoefening door de rechter, zoals over de planning van een zitting, de behandeling van een zaak op de zitting en de uitspraak en de motivering daarvan. De standaarden geven de rechters en gerechten houvast in de beoordeling van de kwaliteit. Hiervoor is conform het in vorig jaar afgesloten prijsakkoord ook voor 2018 in extra middelen voorzien.

- In internationale verdragen en de Grondwet is het recht op toegang tot de rechter verankerd. Voor de burger is de gang naar de rechter echter niet altijd de meest effectieve wijze om een (juridisch) probleem op te lossen. Zo kan de kwaliteit van een door partijen zelf met behulp van mediation gevonden oplossing hoger zijn dan die van een rechterlijk vonnis. Voor de samenleving als geheel komt de rechtshandhavende en rechtsvormende rol van de rechter goed uit de verf als hij zijn aandacht kan beperken tot zaken waarin dat effectief is. De versterking van de eerstelijns rechtsbijstand en voorprocedures en zijn voorbeelden van werkwijzen die kunnen bijdragen aan het vergroten van de maatschappelijk effectiviteit van de rechtspraak. De grote aantallen incassozaken en bewindvoeringszaken zouden wellicht op andere wijze kunnen worden afgedaan. Er is een wetgevingsprogramma civiele rechtspleging opgezet, dat erop inzet de rechtspleging sneller, transparanter en eenvoudiger te maken, met inachtneming van voldoende belang om betrokkenheid in rechte te rechtvaardigen. Met deze maatregelen en dit programma wordt de maatschappelijke effectiviteit van rechtspraak verder vergroot (9).

Belangrijkste beleidsmatige uitgavenmutaties

Belangrijkste beleidsmatige uitgavenmutaties t.o.v. vorig jaar (x € 1.000)							
	Beleids- artikel	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Stand uitgaven ontwerpbe- groting 2017		12.580.755	11.676.742	11.522.711	11.520.699	11.407.461	11.435.461
Nota van Wijziging							
1. Uitbreiding special interventieteams	31	10.000	18.000	22.000	22.000	22.000	22.000
2. Versterken gebiedsgerichte inzet politie	31	9.969	8.625	8.880	9.985	9.985	9.985
3. Vakmanschap DJI	34	10.000	10.000	-	-	-	-
4. Cybersecurity Nationaal Detectienetwerk	36,91	3.500	12.900	12.900	12.900	12.900	12.900
5. Versterking grens- en vreemdelingtoezicht KMar	92	13.000	-	-	-	-	-
Voorjaarsnota/ eerste supplettoire begroting							
6. Pensioenregeling politie	31, 92	347.000	-	69.000	16.000	- 27.000	- 405.000
7. Exploitatiekosten C2000- netwerk	31	11.467	-	-	-	-	-
8. Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ)	32, 34	- 11.600	16.000	-	-	-	-
9. Kasschuif verkeer Openbaar Ministerie (OM)	33	12.609	- 2.594	- 2.569	- 2.544	- 2.519	- 2.382

- De bovenstaande tabel bevat de belangrijkste mutaties voor respectievelijk de uitgaven en ontvangsten sinds de begroting 2017.
- Wat betreft het prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ) is het uitgavenkader in het jaar 2017 in totaal met € 11,6 mln. verlaagd op basis van de meest recente uitkomsten van het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ). De mutatie doet zich voor op de volgende onderdelen:
  - het budget Rechtsbijstand is op basis van de uitkomsten in 2017 verlaagd met € 12 mln., voornamelijk als gevolg van lager geraamde uitgaven aan ambtshalve straftoevoegingen en het feit dat de voorgenomen intensivering van rechtsbijstand in ZSM nog niet is geïmplementeerd. Voorts is in de raming voor 2018 een hoger aantal toevoegingen in civiele zaken opgenomen, wat per saldo heeft geleid tot een ophoging in 2018 van het budget voor rechtsbijstand met € 3 mln.
  - op basis van de uitkomsten van het prognosemodel justitiële ketens (PMJ) is het budget Raad voor de rechtspraak in 2017 verlaagd met € 14 mln. vanwege onder andere een lagere instroom bij strafzaken. Vanaf 2018 is er ook sprake van aanpassingen bij de civiele- en bestuurssector ten opzichte van de beschikbare capaciteit op deze onderdelen waardoor de neerwaartse bijstelling beperkt is tot € 1 mln.
- het budget is verhoogd met € 14,4 mln. bij onder ander de Raad voor de Kinderbescherming vanwege een hogere instroom van zaken ten opzichte van PMJ 2017. En bij het Schadefonds Geweldsmisdrijven

vanwege een stijging van de uitkeringen in verband met de toevoeging van de categorie «dood door schuld» per 1 juli 2016.

- Het OM neemt de digitale flitspalen over van het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB). Vanwege het kas-verplichtingenstelsel dient het OM deze lasten in één keer te nemen in 2017. Om dit te faciliteren is een kasschuif gedaan over de jaren 2017 tot en met 2022.

Beleid-artikel 32 Rechtsbijstand en rechtspleging

Beleidswijzigingen

- Voor de democratische rechtsstaat is een goed werkende juridische infrastructuur essentieel. De rechtspraak neemt daarin een centrale plaats in. De rechtspraak is bezig met een grote moderniseringsoperatie, waarin snelheid, toegankelijkheid, eenvoud en kwaliteit centraal staan. Digitalisering draagt daar aan bij. Digitale procesvoering krijgt in alle rechtsgebieden vorm. In 2018 worden de in 2017 in werking getreden KEI-wetgeving voor civiel en bestuursrecht verder gefaseerd doorgevoerd. Verdere modernisering van de civiele rechtspleging wordt mogelijk gemaakt door aanpassingen in het procesrecht en het bewijsrecht.
- De Wet doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen treedt in werking met ingang van 1 januari 2018. Vanaf die datum worden de kosten van toezicht en tuchtrecht bij de beroepsgroepen in rekening gebracht.
- In de kabinetsreactie van mei 2016 op het in 2015 gepresenteerde rapport van de Commissie-Wolfsen zijn maatregelen gepresenteerd die het stelsel van de gesubsidieerde rechtsbijstand in de komende jaren beheersbaar en toekomstbestendig maken (Kamerstukken II 2015/16, 31 753, nr. 118). Met de middelen op de VenJ-begroting zijn de verwachte uitgaven aan de rechtsbijstand na invoering van de maatregelen gedekt.
- Implementatie invoering rechtsbijstand bij ZSM. In 2018 wordt op basis van de uitkomsten van een business case traject verder gewerkt aan een andere organisatie van de reeds bestaande rechten op rechtsbijstand in de eerste fase van het strafproces.

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 32.1 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 32 (x € 1.000)							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Verplichtingen	1.610.487	1.475.272	1.459.835	1.428.748	1.417.516	1.414.100	1.410.619
Apparaatsuitgaven	28.420	27.839	28.662	27.865	27.970	28.011	28.013
Subsidies							
Subsidies Rechtspleging	867	566	445	445	445	445	445
Subsidies Wetgeving	1.298	1.487	1.487	1.487	1.487	1.487	1.487

- Binnen de gehele begroting van het ministerie van Veiligheid en Justitie (VI) van €12.081mln wordt €1.460mln besteed aan rechtsbijstand en rechtspleging.
- De subsidie Rechtspleging betreft een exploitatiesubsidie aan de Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak (NVvR).

Adequate toegang tot het rechtsbestel

Stelselvernieuwing rechtsbijstand

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 32.1 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 32 (x € 1.000)							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Verplichtingen	1.610.487	1.475.272	1.459.835	1.428.748	1.417.516	1.414.100	1.410.619
Apparaatsuitgaven	28.420	27.839	28.662	27.865	27.970	28.011	28.013
Programma-uitgaven	1.582.884	1.447.433	1.431.173	1.400.883	1.389.546	1.386.089	1.382.606
<i>Waarvan juridisch verplicht</i>			100%				
32.2 Adequate toegang tot het rechtsbestel							
Bijdrage ZBO/RWT							
Raad voor Rechtsbijstand	49.836	48.521	47.099	46.080	45.468	45.060	45.060
Bureau Financieel Toezicht	6.146	6.434	2.289	2.289	2.289	2.289	2.289
Subsidies							
Stichting Geschillencommissies Consumentenzaken	1.266	1.099	361	0	0	0	0
Overig Adequate toegang tot het rechtsbestel	268	117	115	120	120	120	120
Oprichtingen							
Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen	11.618	14.028	14.027	14.027	14.027	14.027	14.027
Toevoegingen rechtsbijstand	423.026	408.759	418.222	395.993	383.671	372.454	368.954
Overig Adequate toegang tot het rechtsbestel	510	1.903	402	402	402	401	401

- In de kabinetsreactie op het gepresenteerde rapport van de Commissie-Wolfsen zijn maatregelen gepresenteerd die het stelsel van de gesubsidieerde rechtsbijstand in de komende jaren beheersbaar en toekomstbestendig maken. Het benodigde wetstraject is op 16 februari 2017 gestart (wetsvoorstel in consultatie gebracht). De verwachting is dat het wetstraject in 2018 zal doorlopen. Inzet is inwerkingtreding van de nieuwe wet per 1 juli 2018. Daarnaast komt de commissie-Van der Meer, die de puntentoekenning per zaakscategorie in het stelsel van gesubsidieerde rechtsbijstand evalueert, naar verwachting in oktober 2017 met haar eindrapport. Naar aanleiding van dit rapport wordt een kabinetsreactie voorbereid.

Optimale randvoorwaarden voor een doelmatig en doeltreffend rechtsbestel/Raad voor de rechtspraak

Budgettaire gevolgen van beleid

Tabel 32.1 Budgettaire gevolgen van beleid artikel 32 (x € 1.000)							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
32.3 Optimale randvoorwaarden voor een doelmatig en doeltreffend rechtsbestel							
Bijdrage aan de Raad voor de rechtspraak	1.071.739	944.255	922.853	914.216	915.962	924.133	924.150
Bijdrage ZBO/RWT							
College Bescherming Persoonsgegevens	8.245	8.987	12.851	14.847	14.843	14.843	14.843
College voor de Rechten van de Mens	7.086	7.242	7.031	7.029	6.924	6.922	6.922
Centraal Administratie Kantoor	364	2.809	2.809	2.809	2.809	2.809	2.809
Overig Optimale randvoorwaarden voor een doelmatig en doeltreffend rechtsbestel	572	725	725	725	725	725	725
Bijdrage medeoverheden							
Overige bijdragen Rechtspleging	0	95	92	89	89	89	89
Subsidies							
Subsidies Rechtspleging	867	566	445	445	445	445	445
Subsidies Wetgeving	1.298	1.487	1.487	1.487	1.487	1.487	1.487
Opdrachten							
Overig Optimale randvoorwaarden voor een doelmatig en doeltreffend rechtsbestel	43	406	365	325	285	285	285

- Bijdrage aan Raad voor de rechtspraak (Rvdr). De Minister van VenJ bekostigt de rechtspraak via de Rvdr. De Rvdr is het overkoepelende bestuur van de Rechtspraak, die verder bestaat uit de rechtbanken, de gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het Bedrijfsleven. De Raad bevordert de kwaliteit en eenheid van de rechtspraak, verzorgt de financiën, houdt toezicht en ondersteunt de bedrijfsvoering bij de gerechten. De Raad spreekt zelf geen recht. In dit artikelonderdeel wordt de totstandkoming van de bijdrage van de Minister van VenJ aan de Rvdr toegelicht.
- Prijsafspraken. In het besluit Financiering Rechtspraak 2005 is bepaald dat de prijzen voor de Rechtspraak voor een periode van drie jaar worden vastgesteld en opgenomen in de begroting van VenJ. Recent is met de Rvdr overeenstemming bereikt over de prijzen voor de periode 2017–2019. De Tweede Kamer is daarover bij brief van 20 september 2016 (Kamerstukken TK 29 279, nr. 349) geïnformeerd.
- Instroom, financiering en productie. Conform de Wet op de rechterlijke organisatie heeft de Rvdr zijn begrotingsvoorstel ingediend bij de Minister van VenJ op basis van de in- en uitstroombegrotingen uit onder andere het Prognosemodel Justitiële ketens, op basis van de prijzen zoals zijn vastgelegd in de het Prijsakkoord 2017 – 2019.
- In 2017 is de productieafpraak gelijk aan de instroomprognose. In de jaren daarna ligt de productieafpraak onder het niveau van de geraamde instroom. De instroomontwikkelingen blijken in verband met de afgelopen economische crisis en de vreemdelingenproblematiek uiterst moeilijk voorspelbaar en zijn de afgelopen jaren lager uitgevallen dan geraamd. Deze onzekerheid, als mede de financiële mogelijkheden van het Kabinet zijn redenen om een lagere productieafpraak te maken en – zo nodig – een beroep te doen op de reserves bij de Raad. Het ministerie zal de ontwikkeling van de instroom, werkvoorraden en de financiële positie van de Rechtspraak volgen en in samenspraak met de Raad zo nodig maatregelen nemen, in lijn met artikel 21 van het Besluit Financiering Rechtspraak 2005.

Efficiencytaakstelling Rutte/Asscher

Tabel 91.4 Departementale taakstelling cf. Regeerakkoord Rutte II (x € 1.000)				
	2016	2017	2018	structureel
Kerndepartement	- 13.096	- 24.699	- 32.797	- 32.797
Grote uitvoeringsorganisaties	- 57.967	- 129.880	- 158.364	- 158.364
OM	- 19.539	- 42.268	- 51.538	- 51.538
Raad voor de Kinderbescherming	- 5.268	- 12.012	- 14.646	- 14.646
Rechtspraak (inclusief Hoge Raad)	- 33.160	- 75.600	- 92.180	- 92.180
Agentschappen	- 45.074	- 104.605	- 127.093	- 127.093
DJI	- 32.000	- 74.000	- 90.000	- 90.000
IND	- 10.063	- 23.742	- 28.724	- 28.724
NFI	- 2.044	- 4.660	- 5.682	- 5.682
Dienst Justis	- 405	- 924	- 1.127	- 1.127
CJIB	- 562	- 1.279	- 1.560	- 1.560
ZBO's	- 8.069	- 18.275	- 22.309	- 22.309
COA	- 2.600	- 5.800	- 7.100	- 7.100
CBP	- 234	- 534	- 651	- 651
Bureau Financieel Toezicht	- 78	- 177	- 216	- 216
College voor de rechten van de mens	- 208	- 474	- 578	- 578
Politieacademie	- 3.440	- 7.848	- 9.568	- 9.568
IFV	- 808	- 1.843	- 2.247	- 2.247
Raad voor Rechtsbijstand	- 701	- 1.599	- 1.949	- 1.949
totaal taakstelling	- 124.206	- 277.459	- 340.563	- 340.563

- Met het Regeerakkoord is de Rijksdienst vanaf 2016 een efficiencytaakstelling opgelegd die oploopt tot in totaal € 1,1 mld. Het aandeel van VenJ in deze taakstelling bedraagt circa € 341 mln. structureel vanaf 2018. Het betreft een taakstelling van 8,9% op de apparaatsuitgaven. De apparaatsuitgaven op het terrein van immigratie en asiel zijn voor 13,3% aangeslagen. De politie heeft geen efficiencytaakstelling. De Politieacademie maakt wel onderdeel uit van de grondslag zoals gehanteerd voor het Regeerakkoord. In bovenstaande tabel is het VenJ-aandeel in de efficiencytaakstelling en de doorverdeling daarvan naar de grootste VenJ-onderdelen weergegeven.
- Deze taakstelling is als volgt verdeeld en ingevuld:
  - –€ 90 mln. slaat neer bij DJI. De invulling van deze taakstelling maakt onderdeel uit van het masterplan DJI (TK 24 587, nr. 535).
  - –€ 92,2 mln. slaat neer bij de Raad voor de rechtspraak. De invulling van de taakstelling maakt onderdeel uit van de prijsafspraken die met de rechtspraak gemaakt zijn. Ter invulling van de taakstelling is het zogenoemde KEI-programma opgestart. Hierover is de Tweede Kamer geïnformeerd (TK 29 279, nr. 164).
  - –€ 51,5 mln. is het aandeel van het OM. Het Openbaar Ministerie neemt passende maatregelen in de bedrijfsvoering om deze taakstelling in te vullen (TK 33 400, nr. 109).

Subsidieoverzicht

Subsidieoverzicht Bedragen x € 1.000													
Artikel	Naam subsidie(regeling)/subsidie ontvanger	Hyperlink naar vindplaats subsidieregeling	Realisatie 2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Laatste evaluatiemoment subsidie	hyperlink naar vindplaats laatste evaluatiemoment	Volgende evaluatiemoment	Einddatum
31	Stichting NL Confidential	http://wetten.overheid.nl/BWBR000812	500	700	700	700	700	700	700	Zie toelichting		Zie toelichting	Bekostigings-subsidie ¹
	Overig kwaliteit, arbeidsvoorwaarden en ICT		878	537	537	537	537	537	537	Zie toelichting		Zie toelichting	Bekostigings-subsidie
32	Stichting geschillencommissies voor Consumentenzaken	http://wetten.overheid.nl/BWBR0008448	1.266	1.099	361	0	0	0	0	2014	Evaluatieonderzoek stichting geschillencommissies voor consumentenzaken	2018	Bekostigings-subsidie
	Nederlandse Vereniging voor de Rechtspraak (NVvR)	http://wetten.overheid.nl/BWBR000812	867	555	445	445	445	445	445	2013	Evaluatie subsidie NVvR	2018	Bekostigings-subsidie

Toelichting: Selectie relevante passages begroting Raad voor de Rechtspraak 2018

Tabel 6.1 Meerjarige begroting van baten en lasten (x € 1.000)							
	Realisatie 2016	Begroting 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Baten							
Bijdrage Ministerie van VenJ	1.071.091	949.468	922.853	914.215	915.959	924.127	924.144
Overige bijdrage van Ministerie van VenJ	22.193	22.193	22.193	22.193	22.193	22.193	22.193
Overige opbrengsten	9.135	9.135	9.135	9.135	9.135	9.135	9.135
Rentebaten							
bijdrage meer/minder werk	- 12.752						
Totaal baten	1.089.667	980.796	954.181	945.543	947.287	955.455	955.472
Lasten							
Personele kosten	803.622	771.690	749.844	721.873	723.204	729.440	729.453
Materiele kosten	278.838	206.556	197.156	185.827	183.574	182.832	181.334
Afschrijvingskosten	26.043	28.543	31.043	33.543	36.043	38.543	40.000
Rentekosten	1.371	1.503	1.634	1.766	1.897	2.029	2.029
Gerechtskosten	2.424	2.504	2.504	2.534	2.568	2.611	2.656
Totaal lasten	1.112.298	1.010.796	982.181	945.543	947.287	955.455	955.472
Saldo van baten en lasten	- 22.631	- 30.000	- 28.000	0	0	0	0

- De samenleving ondergaat aanzienlijke veranderingen als gevolg van elkaar opvolgende technologische ontwikkelingen, dreiging van terrorisme en het groter wordende zelf organiserend vermogen van burgers. Om gelijke tred te houden met ontwikkelingen in de samenleving en goede rechtspraak te kunnen blijven leveren, is het nodig dat rechtspraak digitaal toegankelijk is en dat processen zijn vernieuwd met als uiteindelijk doel dat rechters in hun uitspraken maximaal maatschappelijk effectief zijn. De Rechtspraak moet hiervoor blijvend innoveren. Een voorbeeld van innovatie is de oprichting van een rechtbank voor internationale handelsgeschillen, de Netherlands Commercial Court, waarvoor een wetsvoorstel (Kamerstukken 2016/2017, 34 761, nr. 2) is ingediend bij de Tweede Kamer.
- De komende jaren geeft de Rechtspraak invulling aan de innovatie met de Agenda van de Rechtspraak 2015–2020. Belangrijke punten zijn investeringen in de modernisering van de behandeling van zaken door digitalisering van de procedure en investeringen in handhaving en versterking van de kwaliteit van het

rechterlijke werk, in het bijzonder door het verder ontwikkelen van en werken met professionele standaarden.

Programma Kwaliteit en Innovatie

- Het programma Kwaliteit en Innovatie (KEI) is voor de Rechtspraak het begin van blijvende digitale innovatie. Blijvend innoveren zorgt voor versnelling, digitalisering en vereenvoudiging van procedures, stelt de rechter beter in staat de noodzakelijke regie te voeren en levert baten op voor de maatschappij. KEI is noodzakelijk voor een snelle en toegankelijke rechtspraak, passend bij deze tijd. KEI levert een moderne rechtspraak op, draagt zorg voor een stijging van de kwaliteit en levert als beoogd neveneffect op termijn efficiencywinst. Een gedegen invoering van KEI vergt deze jaren een forse investering en heeft grote gevolgen voor veel medewerkers van de Rechtspraak. Door KEI vervalt naar verwachting circa 40 procent van de administratieve functies binnen de griffies en ongeveer 7 procent van de functies van juridisch medewerkers. Dit betreft circa 950 fte. Een groot aantal medewerkers komt zodoende in een mobiliteitstraject terecht conform het geldende flankerend beleid. De ramingen in de businesscase KEI worden periodiek herijkt op grond van de voortgang van de benodigde wetgeving en van de daarop gebaseerde implementatie. In het najaar van 2017 komt een actualisatie van de businesscase KEI beschikbaar waarin de meerjarige implicaties van de voortgang worden meegenomen. Vooruitlopend hierop geeft de Raad voor de rechtspraak als verwachting aan dat in de uitvoering van KEI vertraging is opgetreden. Dit leidt in 2017 en 2018 vooral tot uitstel in het kunnen realiseren van besparingen door uitstroom van personeel.

Professionele standaarden

- Binnen de Rechtspraak zijn sinds 2014 professionele standaarden vastgesteld. De standaarden borgen de basiskwaliteit van het rechterlijke werk. Om die borging te kunnen blijven bieden, worden de standaarden voortdurend aangepast aan vakinhoudelijke en maatschappelijke ontwikkelingen. Het is aan de rechters zelf om de standaarden blijvend te ontwikkelen.